

Samarbejde

mellem økologiske landmænd

Værktøjskassen

ØKOLOGISK
landsforening

Indhold

Forord	1
Hvorfor samarbejde?	2
Fordele ved at samarbejde	2
Også for dig, der vil lægge om	2
I gang med samarbejde.....	2
Film om samarbejde	2
S.M.A.R.T.E mål i samarbejde	4
Samarbejdsaftale	6
Forslag til mødestruktur samarbejde.....	10
Når flere samarbejder	12
Sådan regner I den ud	20
Formål med regnearkene	20
Beskrivelse af regneark.....	20
Brugervejledning – udfyldelse af regneark	22
Hent regneark online	24
Økonomiberegner, eksempel: æglæggende høns	26
Ark 1: Åbningsark.....	26
Ark 2: Resultat.....	27
Ark 3: Likviditet	28
Ark 4: Investeringer.....	29
Ark 5: Finansiering	31
Ark 6: Direkte salg.....	32
Ark 7: Dækningsbidragskalkuler 2017	33
Ark 10: Kapacitetsudgifter	34
Ark 11: Støtte og andre forhold	35
Maskinsamarbejde	38
Beregning på maskinsamarbejde.....	39

Maskinregnskab	40
Aftale om handel med foder	42
Salg af grovfoder	50
Pasningsaftale: Opdræt af kvier	52
Skabelon: Dagsorden for møde om kviepasningsaftalen.....	58
Beregning af pris pr foderdag på kviehotel.....	60
Græsningsaftale	62
Aftale om overførsel af husdyrgødning.....	68
Beregning af gødningsværdi.....	70
Flere gode værktøjer.....	71
Økologisk Landsforening sætter fokus på samarbejde	72

Forord

Landmænd har sikkert samarbejdet siden tidernes morgen. Vi kender alle landmænd, som i et eller andet omfang samarbejder med andre – eller som har gjort. Vi kender nok også en enkelt historie eller to, hvor samarbejdet er blevet udfordret eller er brudt sammen, f.eks. pga. uoverensstemmelser om økonomi, uklare aftaler, returnering af lånte maskiner eller materialer i væsentlig dårligere stand end afleveret – eller hvor samarbejder bryder sammen pga. konkurser, dødsfald eller andre drastiske forhold, hvor det straffes, hvis aftaler ikke klare og skrevet ned.

Men når samarbejder virker, så giver det kun vindere.

Både i konsulenttjenesten og hos dygtige landmænd er der lavet små værktøjer, som kan hjælpe samarbejder på vej. Både i den spæde start, og når samarbejdet skal ind i en mere fast og vedholdende gænge. Men værktøjerne er måske udviklet og siden gået i glemmebogen – eller måske er de slet ikke udbredt til andre end dem, som selv har udviklet dem?

Derfor har Økologisk Landsforening i to projekter, støttet af Promilleafgiftsfonden for Landbrug, samlet værktøjer sammen, opdateret dem og tilføjet nye, så vi nu har en stor værktøjskasse. Værktøjskassen kan både bruges direkte af landmænd eller sammen med rådgiverne, som kan hjælpe med at folde værktøjerne ud og få dem brugt helt rigtigt.

Nærværende materiale er således summen af projekterne:

Mere økologisk synergi med samarbejdende økologiske bedrifter – gennemført i 2015. Du kan læse mere om projektet her: <http://okologi.dk/landbrug/projekter/tvaerfagligt/mere-oekologisk-synergi-med-samarbejdende-oekologiske-bedrifter>

Samarbejdende bedrifter giver merværdi – gennemført i 2016. Du kan læse mere om projektet her: <http://okologi.dk/landbrug/projekter/tvaerfagligt/samarbejdende-bedrifter-giver-mervaerdi>

Tak til Mælkeudvalget i Økologisk Landsforening for at tænke ideen til start og for at have inddraget Planteavludvalget og Kødudvalget i det første projekt. De tre udvalg var så fremsynede, at projektet i 2016 også inviterede de andre produktionsgrene med, således at Svineudvalget, Æg- og Fjerkræudvalget samt Frugt-, Bær- og Grøntudvalget også blev inddraget. Jeres indspil har været vigtige.

December 2016

Christina Udby Hansen, Projektleder.

Hvorfor samarbejde?

Samarbejde skaber to vindere og ingen tabere. Tilrettelægger I samarbejdet rigtigt, vil både du og din samarbejdspartner kunne få såvel økonomisk gevinst som bedre sædskifte ud af samarbejdet. Så sig ja til samarbejdet, hvis du:

- Har brug for mere grovfoder til dine dyr
- Har for meget husdyrgødning eller mangler husdyrgødning til dine marker
- Har »kløvertræthed« eller har brug for ukrudtsbekæmpelse.

Fordele ved at samarbejde

Du kan optimere din bedrift og få økonomiske fordele ved at samarbejde. Samarbejdet kan give:

- En bedre udnyttelse af husdyrgødningen
- Et mere alsidigt sædskifte
- Mindre udsving i udbytte
- Dialog med andre landmænd
- Et alternativ til jordkøb

Også for dig, der vil lægge om

Hvis du overvejer at lægge om til økologi, er samarbejde også vejen frem for dig, eksempelvis hvis:

- Du har for mange husdyr i forhold til arealets størrelse
- Dit areal ikke er stort nok eller det af anden årsag ikke er muligt at have et optimalt sædskifte
- Du ikke har (nok) husdyrgødning på bedriften

I gang med samarbejde

Din økologirådgiver kan bl.a. hjælpe dig med at finde en samarbejdspartner, at regne en rimelig pris ud på gødning og foder, at udarbejde en samarbejdsaftale, samt at sætte gang i samarbejdet og være med til at udvikle det.

Film om samarbejde

Økologisk Landsforening har produceret fire film om, hvordan samarbejde kan etableres med succes! Find filmene på Økologisk Landsforenings kanal på Youtube eller på okologi.dk/samarbejde:

- https://youtu.be/4VZC_OFVViQ
- <https://youtu.be/OJsErvC6PR8>
- <https://youtu.be/HJ3zbLJRAxl>
- <https://youtu.be/KsU0xaJxxY4>

S.M.A.R.T.E mål i samarbejde

Skriv en målformulering, så målet med samarbejdet bliver konkret og opnåeligt. Målet skal være:

Specifikt: *Formuler jeres mål med samarbejdet, kort og specifikt. Bryd det ned til noget håndgribeligt*

- Hvad er dit/jeres mål her i dette samarbejde? Beskriv samarbejdet med så få ord som muligt.
- Hvad vil du/I opnå med samarbejdet? Det er en fordel, at du/I formulerer samarbejdet positivt og i nutid.

Målbart: *Gør samarbejdet målbart, så du/I ved præcist, hvornår du/I har nået dit/jeres mål i samarbejdet*

- Hvordan kan du/I måle, om du/I er på vej i den rigtige retning i samarbejdet?
- Hvordan ved du/I, om du/I har nået dit/jeres mål i samarbejdet?

Attraktivt: *Det er DIT/JERES mål for samarbejde, derfor skal det være i overensstemmelse med dine/jeres værdier. Derfor skal målet skal være vigtigt og relevant for dig/jer.*

- Hvor vigtigt er samarbejdet for dig/jer på en skala fra 1-10?
- Hvilke af dine/jeres værdier bliver opfyldt ved at opnå et samarbejde?
- Hvad vil du/I miste ved ikke at opnå samarbejdet?
- Hvad vil det give dig/jer at opnå et samarbejde?

Realistisk: *Hvad skal der til for at det kan lade sig gøre at etablere et samarbejde?*

- Hvad forhindrer dig/jer i at realisere samarbejdet nu?
- Hvad kan du/I selv gøre for at starte et samarbejde, og hvad er afhængigt af andre?
- Hvad mere kan forhindre dig/jer i samarbejdet?
- Hvor realistisk er det, at du/I når at etablere et samarbejde?

Tidsbestemt: *Sæt en dato på start af samarbejdet, så du/I kan planlægge efter det*

- Hvornår går du/I i gang?
- Hvornår ligger eventuelle delmål?
- Hvornår vil du/I være i mål?

Egenkontrol: *Hvis du/I er afhængig af andre, hvilken plan eller strategi har du/I for at inddrage dem?*

- Min/vores plan for at inddrage andre i samarbejdet er [notér i punktform]

Samarbejdsaftale

- Undertegnede: XX [Fulde navn]
- Medundertegnede: YY [Fulde navn]

Har dags dato dd-dd-dddd indgået følgende aftale om samarbejde.

Præambel:

Vi er enige om, at visionen for samarbejdet skal udøves til fælles gavn for begge aftaleparter, herunder også at samarbejdet skal understøtte både økonomiske og menneskelige hensyn ved parterne.

Vi ønsker derfor, at der skal være et længerevarende aftaleforhold og at der skal udøves et gennemsigtigt og dialogbaseret samarbejde, der samtidigt virker konfliktforebyggende.

Leje af jord, bygninger, dyr, maskiner og inventar:

Med virkning fra [dd-dd-dddd] lejer YY af XX følgende:

- Jord:
- Bygninger:
- Dyr:
- Maskiner:
- Inventar
- Andet:

Samtlige lejede bygninger og bygningsdele, herunder inventar vedligeholdes af YY, dog har XX vedligeholdelsespligten for den udvendige vedligeholdelse.

XX har ansvaret for, at der til en hver tid foreligger den for produktionen relevante miljøtilladelse og at vilkårene heri overholdes.

Såfremt der sker overtrædelse af de for miljøtilladelsen gældende vilkår, er YY erstatningspligtige over for XX efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

YY er pligtige at opretholde det produktionsniveau og den produktionskvalitet, der er nødvendigt til opretholdelse af XX's nuværende miljøtilladelser.

Køb og salg af foder og græsningsaftale, halm og gødning

Foder:

XX producerer grovfoder efter nærmere aftale med YY. YY fastsætter ensileringstidspunkt, hvilket skal meddeles XX med et varsel på 48 timer.

Alt foder afregnes med baggrund i FE analyse. Denne bestilles og betales af XX.

Ved ensilering stiller XX traktor og driftsbrændstof til rådighed, mens YY foretager sammenkørsel og tildækning.

YY får betaling med 1 kr. pr HK pr time, hvis der ikke er en ledig traktor og omvendt. FE afregnes således:

Derudover reguleres foderprisen pr FE i forhold til den pris, YY opnår for sit salgsprodukt. Udgangspunktet for regulering af foderprisen er kr. cc kr. pr salgsenhed inklusiv udbetalt efterbetaling.

Såfremt der sker ændringer i forhold til denne afregningspris, indregnes denne med cc% til XX og cc% til YY. Der henvises i den forbindelse til bilag 1, yderligere beregning af delemodellen.

Græsning:

Det besluttet på et årligt møde, hvor dyrene kan afgræsse. Dette møde holdes i løbet af oktober måned hvert år, og beslutningen har virkning for det kommende år.

Al hegning og afpudsning skal ske for YY's regning.

Afgræsning evt. græsningsaftaler:

YY har ret til at benytte afgræsningsarealer beliggende:

Afregnes den 1. april og 1. oktober. Betaling omfatter et kalenderår. Planlægning af nye græsudlægsmarker sker på et årligt møde i januar kvartal. Udgangspunktet for pris er en blanding 22. Prisændring i forhold hertil afholdes af YY.

Behov for afpudsning er YY's ansvar.

Korn:

Kornbehov og type:

Afregnes med udgangspunkt i c,cc kr. pr. kg. De nævnte priser er a conto priser. Når året er gået, opgøres årets reelle pris med udgangspunkt i en gns. pris

Halm og gødning:

Halm kan afhentes uden beregning på XX marker. Al udmugning foretages af YY. Gødning leveres til XX, der afhenter ved porten læsset på vogn.

Plan for udmugning:

Afregning af gødning:

Leje af dyr og maskiner:

Det besluttet på et årligt møde, hvilke dyr og maskiner der lejes. Dette møde holdes i løbet af oktober måned hvert år, og beslutningen har virkning for det kommende år.

Afregnes den 1. april og 1. oktober. Betaling omfatter et kalenderår.

Betalinger:

Følgende betalingsterminer er aftalt:

Aftalens varighed:

Aftalen er gældende indtil den opsiges jfr. Nedenfor. Aftalen kan opsiges med et skriftligt varsel på 2 år til den første i en måned.

I tilfælde af misligholdelse fra én af parterne, kan den anden part benytte sædvanlige misligholdelsesbeføjelser, herunder ophæve kontraktforholdet med et efter forholdets natur passende varsel på ikke under 3 måneder.

Således vedtaget den /

XX

YY

Forslag til mødestruktur samarbejde

Der skal udarbejdes en dagsorden før kvartalsmøderne og et beslutningsreferat fra disse møder, da de indeholder aftaler om produktion og økonomi, som har betydning for begge parter. Konsulent XX kan hjælpe med dette.

Ugemøde

Hver mandag skal AA og BB mødes kl. 9.45 – 10.00 og tale om ugens opgaver. BB starter kl. 9.30 for at aftale, hvad de skal have nået i ugen, og hvad skal de snakke med AA om. Der skal opbygges en møderutine herfor.

Kvartalsmøder

Foregår altid kl. 10 - 12 i et nærmere besluttet uge-nr.

Der skal udarbejdes et årshjul for møderne i løbet af året. Vigtige datoer plottes ind i kalenderen som er udleveret.

Det skal aftales:

- hvem og hvordan, der indkaldes til møde
- hvem der udarbejder dagsorden og inviterer eksterne personer, der skal deltage
- hvem der forbereder eller indhenter materiale eller informationer, der skal bruges på mødet og evt. udsender det til mødedeltagerne på forhånd
- hvem der skriver referat
- hvordan det tjekkes, om beslutninger er effektueret

1. kvartal: Januarmødet

På mødet er der fokus på planlægning af årets produktion:

- Beslutning om, hvor dyrene skal afgræsse – afgræsningsmarker, græsblanding og FE til året efter. Angivelse af græsmarker og deres behandling til den kommende sæson.
- Strategi for slæt, hvor mange foderenheder til året, hvor meget korn til fodring osv., samt hvor meget gødning der leveres retur.
- Fodringsrådgiver skal deltage. Til kalender: Til 1. februar melder BB, hvor meget plads de ønsker til opdræt hos YY.

2. kvartal: Aprilmødet.

Foregår f.eks. i uge 14.

Fokus på regnskab:

- Opgjorte regnskaber er en forudsætning. Det beregnes, hvad foderet skal koste i forhold til mælkeprisen, endelig foderpris fastsættes, og der udlignes mellem de 2 virksomheder.
- Drøft regnskaber, økonomi, likviditet, Fællesskema, Gødningsregnskaber (til 1. april). Planteavlskonsulent/driftsøkonomikonsulent inviteres.
- Til kalender: 21. april afleveres Fællesskema. Husk græsningsaftaler i Fællesskema.

3. kvartal: Julimødet.

Evt. uge 28, 29, 30 eller 31.

Fokus på strategi og socialt samvær:

- Strategi for møder evalueres, fælles visioner justeres, nye udviklingsplaner lægges.
- Et socialt arrangement afholdes, f.eks. sommerfest.

4. kvartal: Oktobermødet.

Oktober, f.eks. i uge 41.

Fokus på det operationelle:

- Afklaring af, hvor mange køer og kvier, der vil være det kommende år, og hvor de skal være.
- Samarbejdsaftalen tages op til revision. Ændringer, tilpasninger mht. inventar, maskiner osv. afklares.
- Miljøaftale afklares, og der sorteres/ryddes op i eksisterende aftaler.

Ugen inden kvartalsmøderne

BB mødes **en uge** inden kvartalsmøderne og forbereder sig. Konsulent ZZ deltager og etablerer rutiner.

Når flere samarbejder

Vedtægter for XXXXXX

Vedtaget på Stiftende generalforsamling d. dd.

§ 1 Navn og hjemsted

- 1.1. Foreningens navn er: XXXXX
- 1.2. Foreningens hjemsted er: XXXXX

§ 2 Formål

- 2.1. - At sikre en højere afregningspris og mindre produktionsomkostning til den enkelte producent af xx i yy lokalområde
- 2.2. - At producenterne får en større andel af hele værdikæden fra producent til slutbruger.
- 2.3. - At markedsføre "brandet" for fødevarer produceret i YY lokalområde
- 2.4. - At forestå lager, vask, pakning og levering af Foreningens produkter samt andre logistiske opgaver
- 2.5. - At stå for markedsføring og afsætning af lokalt producerede varer til borgere og institutioner, restauranter, detailhandel mv. i YY lokalområde.
- 2.6. - At stå for afsætning af lokalt producerede fødevarer til øvrige landsdækkende aftagere, f.eks. Food service grossister eller detailkæder.
- 2.7. - At optimere økonomiske investeringer i fx fælleslager, kølefaciliteter, vaskeri, kølebil mv, samt medvirke til større økonomisk sikkerhed for producenterne gennem stordrift.
- 2.8. - At sikre en bred vifte af kompetencer der stilles til rådighed i foreningen fra medlemside.
- 2.9. – At arbejde for bedre muligheder for generationsskifte og alternative ejer former for foreningens medlemmer.

- 2.10. Foreningens formål varetages bredest muligt, herunder gennem
- Støtte til dannelsen af et afsætningselskab ejet af producenterne. Selskabet skal fremadrettet stå for de konkrete opgave ifm. salg, forarbejdning og logistik og være selvfinansierende.
 - At være bindeled og talerør mellem producenterne og tiltag der fremmer salget af medlemmernes produktion både i XXX lokalområde samt i større sammenhænge.
 - Dialog at imødekomme indkøbsbehov hos de lokale institutioner (og andre med interesse i lokalt producerede grøntsager).
 - Samarbejde og sparring mellem foreningens medlemmer og med andre vidensaktører.
 - Tiltrækning af nye producenter, der ønsker at være en del af foreningen.

§ 3 Medlemmer

- 3.1 Som medlemmer af foreningen kan optages økologiske producenter eller producenter der står overfor at omlægge til økologisk produktion i kommende dyrkningssæson producerende i XXXX lokalområde.
- 3.2 Det er en forudsætning for medlemskab, at man har betalt skyldigt kontingent.

§ 4 Organisation

- 4.1. Foreningen ledes mellem generalforsamlingerne af en bestyrelse på mindst 3 medlemmer (se nærmere under § 7)
- 4.2. Bestyrelsen kan vælge at delegere dele eller hele det daglige arbejde til ekstern arbejdskraft
- 4.3. Bestyrelsen kan beslutte at nedsætte arbejdsgrupper i hvilke sparring med udefrakommende kompetencepersoner kan foregå.

§ 5 Generalforsamling

- 5.1. Den ordinære generalforsamling er foreningens højeste myndighed og afholdes hvert år i 1. kvartal. Generalforsamlingen er i alle spørgsmål beslutningsdygtig, uanset hvor mange medlemmer der er mødt.
- 5.2. Generalforsamlingen varsles ved mail til foreningens medlemmer med mindst 4 ugers varsel.
- 5.3. Forslag, der ønskes behandlet på den ordinære generalforsamling under dagsordenens punkt 'Indkomne forslag', skal indsendes skriftligt til bestyrelsen senest 2 uger før generalforsamlingen.
- 5.4. Alle medlemmer, der har betalt skyldigt kontingent, har stemmeret på generalforsamlingen og er valgbare.
- 5.5. Afgørelser træffes på generalforsamlingen ved almindelig stemmeflerhed, hvor intet andet er foreskrevet i vedtægterne.
- 5.6. Medlemmer kan kun oppebære rettighederne fra ét medlemskab ved afstemningshandling. Der kan ikke stemmes ved fuldmagt.
- 5.7. Endelig dagsorden og bilag udsendes til medlemmer, senest 1 uge forud for generalforsamlingen.

- 5.8. Dagsordenen for ordinær generalforsamling skal som minimum indeholde følgende punkter:
- a. Valg af dirigent, referenter og stemmetællere.
 - b. Fremlæggelse og godkendelse af bestyrelsens beretning.
 - c. Fremlæggelse og godkendelse af foreningens årsregnskab.
 - d. Behandling af indkomne forslag.
 - e. Godkendelse af budget for indeværende regnskabsår, herunder kontingent.
 - f. Valg af formand
 - g. Valg af bestyrelsesmedlemmer.
 - h. Valg af revisor (Revisor må ikke være medlem af bestyrelsen).
 - i. Eventuelt.
- 5.9. Foreningens regnskabsår går fra 1. januar til 31. december.

§ 6 Ekstraordinær generalforsamling

- 6.1 Ekstraordinær generalforsamling skal indkaldes, når over halvdelen af bestyrelsens medlemmer eller mindst 20 % af foreningens medlemmer kræver dette og fremsender motiveret forslag til dagsorden til formanden.
- 6.2 Bestyrelsen kan optage yderligere dagsordenpunkter.
- 6.3 Indkaldelse skal ske skriftligt med mindst 3 ugers varsel med angivelse af dagsorden, og afholdelse skal ske højst 5 uger efter anmodning.

§ 7 Bestyrelsen

- 7.1. Foreningen ledes mellem generalforsamlingerne af bestyrelsen, som består af mindst 3 medlemmer.
- 7.2. Bestyrelsen sammensættes på følgende måde:
- a) Formand (direkte valgt), næstformand, kasserer og øvrige medlemmer.
 - b) Bestyrelsen konstituerer sig på første møde efter den ordinære generalforsamling.
 - c) Genvalg til bestyrelsen kan finde sted.
- 7.3. Bestyrelsen udarbejder selv sin forretningsorden.
- 7.4. Formanden varetager sammen med de øvrige bestyrelsesmedlemmer de løbende forretninger mellem bestyrelsesmøderne. Formand og kasserer tegner i fællesskab for foreningen. Der kan meddeles prokura (fuldmagt).
- 7.5. Medlemmerne såvel som bestyrelsen har ingen personlige økonomiske forpligtelser for foreningens gæld, og foreningen hæfter således alene med foreningens egne midler.
- 7.6. Foreningens medlemmer af bestyrelsen har tavshedspligt vedrørende oplysninger om medlemmernes private og økonomiske forhold.
- 7.7. Det er bestyrelsens opgave:
- a. At udarbejde strategi for foreningen ud fra formålsparagraffen, samt drøfte og gennemføre foreningens politiske linjer.
 - b. At udarbejde budget og fastlægge medlemsbidrag, samt løbende følge den økonomiske udvikling.
 - c. At afholde generalforsamling, herunder indkalde, aflægge beretning og regnskab samt orientere om det aktuelle budget.
 - d. At ansætte og afskedige personale.
 - e. At foranledige den nødvendige repræsentation i bestyrelser, interne udvalg eller eksterne udvalg, råd mv.

§ 8 Ophør af medlemskab

- 8.1. Udmeldelse sker til formanden. Et medlem, der ikke senest 8 uger efter påkrav har betalt skyldigt kontingent, kan slettes som medlem.

§ 9 Eksklusion

- 9.1. Et medlem, der groft tilsidesætter hensynet til foreningens formål, kan af bestyrelsen udelukkes af foreningen, såfremt det besluttet med minimum 2/3 flertal af de fremmødte bestyrelsesmedlemmer. Forud for bestyrelsens beslutning skal der anmodes om en redegørelse fra det pågældende medlem med angivelse af minimum 14 dages svarfrist. På baggrund af det fremkomne beslutningsgrundlag træffer bestyrelsen sin beslutning.
- 9.2. Såfremt bestyrelsen har idømt eksklusion, skal denne prøves ved den førstkomende generalforsamling, som træffer endelig afgørelse. I den mellemliggende periode regnes den ekskluderede ikke som medlem.

§ 10 Vedtægtsændringer

- 10.1. Forslag til ændring af nærværende vedtægt, herunder fusion med andre foreninger, skal forelægges og behandles på ordinær og ekstraordinær generalforsamling. Vedtægtsændringer skal for at have gyldighed vedtages med mindst 2/3 af de afgivne stemmer på ordinær generalforsamling. Vedtægterne kan også ændres med 2/3 af de afgivne stemmer to på hinanden følgende ekstraordinære generalforsamlinger med mindst 5 ugers mellemrum.

§ 11 Foreningens opløsning

- 11.1. Forslag om foreningens opløsning kan kun fremlægges og behandles på en ordinær generalforsamling.
- 11.2. Forslaget kan kun vedtages, hvis forslaget opnår 2/3 flertal blandt de fremmødte. Hvis forslaget opnår simpelt flertal men ikke 2/3 flertal, kan det genfremsættes på den følgende ekstraordinære generalforsamling, hvor det kan vedtages med almindelig stemmeflerhed blandt de fremmødte.
- 11.3. En generalforsamling, der træffer beslutning om foreningens opløsning, skal tillige træffe afgørelse om anvendelse af foreningens midler, der dog kun kan anvendes til formål beslægtet med foreningens formål.
- 11.4. Medlemmerne har intet krav på foreningens formue.

Sådan regner I den ud

For at lette samarbejdet kan I med fordel bruge regnearkene herunder til at beregne økonomien i en given produktion. Der er udarbejdet særskilte regneark til følgende produktionsformer:

- Æglæggende høns – se <http://okologi.dk/media/1473251/hoens.xlsx>
- Slagtekyllinger – se <http://okologi.dk/media/1473249/slagtekyllinger.xlsx>
- Søer inkl. slagtesvin – se http://okologi.dk/media/1473250/soer_slagtesvin.xlsx
- Moderfår med lam – se <http://okologi.dk/media/1473248/moderfaar.xlsx>
- Økologisk grønsagsproduktion med produktion af spisekartofler, gulerødder, løg og rødbeder - se <http://okologi.dk/media/1473246/groensager.xlsx>

Alle regneark kan hentes på www.okologi.dk/samarbejde. **Alle indsatte tal er alene eksempler.**

Formål med regnearkene

Formålet med regnearkene er at give brugeren et overblik over den samlede økonomi ved etablering og drift af ovenstående produktioner. Det er desuden håbet, at regnearkene kan benyttes til at simulere alternative muligheder indenfor de enkelte produktionsformer; det er således nemt at ændre på de opstillede forudsætninger og se de afledte resultater heraf.

Det er desuden formålet at udarbejde et professionelt arbejdsredskab, som kan benyttes som dokumentation overfor 3. mand i forbindelse med finansiering af nye forretningsområder.

Beskrivelse af regneark

Regnearket er opstillet med indtastningsark og egentlige ark med konklusioner på de indtastede data. Der henvises til udarbejdet vejledning til udfyldelse af dem. Regnearkene viser både resultatet og likviditeten årligt i en 3-årig periode, med angivelse af de vigtigste resultater som:

- Resultat før skat
- Årets likviditetsresultat
- Udvikling i driftskredit over perioden

Det er muligt at lave beregninger på hele virksomheder inkl. flere forretningsområder eller på enkelte forretningsområder. Det kan anbefales først at udarbejde for hvert forretningsområde og dernæst lave beregningen for hele virksomheden.

For ovenstående nævnte forretningsområder er indtastet normtal for dækningsbidrag i de enkelte produktioner. Disse bør nøje gennemgås og korrigeres for lokale forhold, ligesom opstart af en ny produktion bør korrigeres for opstartsomkostninger og indkøringstab ("lærepenge").

Brugervejledning – udfyldelse af regneark

Forretningsmodellen er opbygget af 11 ark i Excel; heraf udfyldes diverse oplysninger i 9 af disse:

Ark 1:	Åbningsark:	Heraf fremkommer nøgletal for økonomien, når de resterende ark er udfyldt.
Ark 2:	Resultat:	Her er gengivet resultatet af forretningsmodellen; der indtastes ikke i dette.
Ark 3:	Likviditet:	Her er gengivet likviditeten af forretningsmodellen; der indtastes ikke i dette.
Ark 4:	Investeringer:	Dette ark udfyldes som det første og viser hvilke investeringer, som virksomheden skal foretage ved opstart. Der er desuden mulighed for at indtaste forventede investeringer i år 2 og 3.
Ark 5:	Finansiering:	Her opstilles en forventet finansiering af virksomheden ved opstart.
Ark 6:	Pris ved direkte salg af kød:	Mulighed for at beregne, hvad prisen skal være.
Ark 7- 9:	DB kalkuler:	Der er mulighed for at angive kalkuler for 3 år – et år pr. ark. Der er ligeledes mulighed for at lave op til 4 forretningsområder med angivelse af udbytte og stykomkostninger, således at der fremkommer et dækningsbidrag på hvert enkelt forretningsområde.
Ark. 10:	Kapacitetsomkostninger:	Her indtastes forventede kapacitetsomkostninger for år 1 – 3.
Ark 11:	Støtte - andre forhold:	Her indtastes yderligere informationer omkring øvrige indtægter/udgifter, eventuel støtte, private udtræk til privatforbrug og skattebetaling.

Alle indsatte tal er alene eksempler. Det er brugerens opgave at sikre, at alle indsatte tal til brug for beregning er gældende pt.

Fremgangsmåde:

HUSK: Der skal kun foretages indtastning i gule felter; øvrige felter fremkommer som automatiske beregninger.

1. Ark 4: Investeringer

Først indtastes alle forudsætninger for forventede investeringer for at få virksomheden i drift:

På ark: Investeringer indtastes "Investeringens art", eks. køb af traktor, forventet levetid af "traktoren" og den forventede købspris. Såfremt der laves beregninger for år 2 og 3 skal forventede investeringer i disse år samtidig indtastes her.

2. Ark 5: Finansiering

Hernæst indtastes den forventede finansiering i år 1. Først indtastes forventet egenkapital til indskud.

Gældende for realkredit indtastes lånestørrelsen, løbetiden af lånet, forventet kurs på lånet, rente% og bidragsstørrelse samt afdraget i år 1.

Gældende for de øvrige mulige finansieringsmåder indtastes lånets størrelse, løbetid og rente%.

3. Ark 7 – 9: DB kalkuler.

Her indtastes de forventede dækningsbidrag på de opstillede forretningsområder ved at indtaste dels udbytte (antal stk. solgt til x kr.) samt stykomkostninger til frembringelse af udbyttet.

4. Ark. 10: Kapacitetsomkostninger:

Her indtastes de forventede faste udgifter til alle kapacitetsomkostningerne i henholdsvis år 1 – 3.

5. Ark. 11: Diverse forhold.

Her er det muligt at indtaste en række yderligere nødvendige forhold vedrørende støtteforhold, andre indtægter, eventuel jordleje samt lønindtægter og andre indkomster, som kan medtages i den overordnede økonomi. Man kan vælge at medtage en eventuel ægtefælle-indkomst for at se familiens samlede indkomst. I så fald skal familiens samlede behov til private udtræk til privatforbrug indtastes.

Resultat

Herefter fremkommer resultatet af virksomheden i **Ark: 2 Resultat** med slutresultatet "Resultat før skat", som kan vurderes som virksomhedens (eventuel hele familiens) indtjening.

Desuden fremkommer likviditeten af virksomheden i **Ark: 3 Likviditet**. Det er meget væsentligt, at sikre en ligevægt i likviditeten for virksomheden.

Endelig er de væsentligste resultater samlet i **Ark 1: Åbningsark**, hvor det også er muligt at skrive en kort beskrivelse af virksomheden og give en kort konklusion på forretningsmodellens resultater.

Jenum d. 5. september 2016

Anders Rousing, Rousing Consult.

Hent regneark online

På næste side er der indsat eksempel på regnearkene for Æglæggende høns – se <http://okologi.dk/media/1473251/hoens.xlsx>

På www.okologi.dk/samarbejde kan du finde tilsvarende for:

- Slagtekyllinger – se <http://okologi.dk/media/1473249/slagtekyllinger.xlsx>
- Søer inkl. slagtesvin – se http://okologi.dk/media/1473250/soer_slagtesvin.xlsx
- Moderfår med lam – se <http://okologi.dk/media/1473248/moderfaar.xlsx>
- Økologisk grønsagsproduktion med produktion af spisekartofler, gulerødder, løg og rødbeder - se <http://okologi.dk/media/1473246/groensager.xlsx>

Økonomiberegner, eksempel: æglæggende høns

Ark 1: Åbningsark

Konklusioner:			
Beskrivelse af forretningsmodel: Baggrund og produktion			
Afsætning			
Ressourcer			
Finansiering			
<i>NB! Tallene i arkene er kun vejledende, baseret på gældende data i december 2016. Tjek derfor selv gældende priser mv. og opdater evt. arkene for at få et helt retvisende billede.</i>			
Oversigt over økonomiske nøgletal:			
	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>
Resultat før skat i perioden, tkr.	0	0	0
Årets likviditetsresultat, tkr.	0	0	0
Udvikling i driftskredit ultimo året, tkr.	0	0	0
Investering			
- Bygninger	0		
- Maskiner	0		
- Inventar	0		
- Biler	0		
- Besætning	0		
- Beholdning/varelager	0		
- Jord	0		
- Beboelse	0		
- Låne- og handelsomkostninger	0		
I alt investeret	0		
I alt finansiering:			
		Lånestørrelse	
- egenkapital		0	
- realkredit		0	
- pengeinstitut		0	
- andre lån		0	
I alt finansieret		0	
Konklusion på økonomien:			

Ark 2: Resultat

Resultatoversigt				2017	2018	2019
	<i>antal</i>		<i>kr./antal</i>	<i>tkr.</i>	<i>tkr.</i>	<i>tkr.</i>
<i>2017</i>						
Økologiske høns	0	á	252	0		
0	0	á	0	0		
0	0	á	0	0		
0	0	á	0	0		
<i>2018</i>						
Økologiske høns	0	á	252		0	
0	0	á	0		0	
0	0	á	0		0	
0	0	á	0		0	
<i>2019</i>						
Økologiske høns	0	á	252			0
0	0	á	0			0
0	0	á	0			0
0	0	á	0			0
Dækningsbidrag				0	0	0
Energi				0	0	0
Maskinstation				0	0	0
Vedligehold				0	0	0
Lønudgift				0	0	0
Ejd.skat og forsikringer				0	0	0
Øvrige omkostninger				0	0	0
Kontante kapacitetsomk.				0	0	0
Afskrivninger				0	0	0
Kapacitetsomk. I alt				0	0	0
Resultat af primær drift				0	0	0
Andre overskud virksomhed				0	0	0
Afkoblet støtte				0	0	0
Økologistøtte				0	0	0
Omlægningstilskud				0	0	0
Resultat før finansiering				0	0	0
Lønindkomst/anden virksomh.				0	0	0
Jordleje				0	0	0
Renteudgifter realkredit				0	0	0
Renteudg. Pengeinstitut				0	0	0
Renteudg. Anden gæld				0	0	0
Renteudgifter KK				0	0	0
Resultat før skat				0	0	0

Ark 3: Likviditet

Likviditet				2017	2018	2019
				<i>tkr.</i>	<i>tkr.</i>	<i>tkr.</i>
Resultat før skat				0	0	0
Tilbageførsel afskrivn.				0	0	0
Betalt skat				0	0	0
Hævet privat				0	0	0
Investeringer excl. opstart						
- besætningsændring					0	0
- investeringer bygn.					0	0
- investering maskiner mm					0	0
Likviditet før afdrag				0	0	0
Afdrag realkredit				0	0	0
Afdrag bank				0	0	0
Afdrag anden gæld				0	0	0
Likviditetsresultat				0	0	0
Udvikling KK				2017	2018	2019
				<i>tkr.</i>	<i>tkr.</i>	<i>tkr.</i>
Træk KK primo året				0	0	0
Likviditetsresultat året				0	0	0
Træk KK ultimo året				0	0	0

Ark 4: Investeringer

Investeringer: Opstartsår (2017)							
Bygninger/ombygning	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>		Besætning		<i>beløb</i>
-			0		- slagtekyllinger		
-			0		-		
-			0		-		
I alt bygning/ombygning		0	0		I alt besætning		0
Maskiner	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>		Beholdninger/varelager		<i>beløb</i>
-			0		-		
-			0		-		
-			0		-		
I alt maskiner		0	0		I alt besætning		0
Inventar	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>		Jord		<i>beløb</i>
-			0		-		
-			0				
-			0		I alt jord		0
I alt inventar		0	0				
Biler	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>		Beboelse		<i>beløb</i>
-			0				
-			0		I alt beboelse		0
I alt biler		0	0				
					Investering i alt		<i>beløb</i>
					Samlede investeringer		0
					Handels og låneomk.		0
					I alt krav til finansiering		0

Investeringer: År 2018				Investeringer: År 2019			
Bygninger/ombygning	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>	Bygninger/ombygning	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>
-			0	-			0
-			0	-			0
-			0	-			0
I alt bygning/ombygning		0	0	I alt bygning/ombygning		0	0
Maskiner	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>	Maskiner	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>
-			0	-			0
-			0	-			0
-			0	-			0
I alt maskiner		0	0	I alt maskiner		0	0
Inventar	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>	Inventar	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>
-			0	-			0
-			0	-			0
-			0	-			0
I alt inventar		0	0	I alt inventar		0	0
Biler	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>	Biler	<i>Levetid/år</i>	<i>beløb</i>	<i>Afskrivning</i>
-			0	-			0
-			0	-			0
I alt biler		0	0	I alt biler		0	0
Besætning (stigning i besætningsværdi)			<i>beløb</i>	Besætning (stigning i besætningsværdi)			<i>beløb</i>
-				-			
I alt besætning			0	I alt besætning			0

Ark 5: Finansiering

Finansiering opstart									
Egenkapital									
									I alt
- frie midler									
I alt egenkapital									0
Realkredit									
	Lånestørrelse	løbetid/år	kurs	rente	bidrag	afdrag 1. år	rente 1. år		I alt lån
- 30 år, fast rente, afdragsfri 10 år							0		0
- 30 år, variabel rente							0		0
-							0		
I alt realkredit							0	0	0
Pengeinstitut									
	Lånestørrelse	løbetid/år	rente	afdrag 1. år	rente 1. år	rente år 2	rente 3. år		
- Banklån, 7%, 10 år				0	0	0	0		0
-				0	0	0	0		0
I alt pengeinstitut				0	0	0	0		0
Andre lån/private lån									
	Lånestørrelse	løbetid	rente	afdrag 1. år	rente 1. år	rente år 2	rente 3. år		
- Familielån				0	0	0	0		0
- Købekontrakt traktor				0	0	0	0		0
-									
I alt andre lån				0	0	0	0		0
Driftskredit anslået gennemsnitstræk									
	Lånestørrelse	rente%	rente 1. år						
- kassekredit			0						
I alt finansiering:									
	Lånestørrelse								
- egenkapital									0
- realkredit									0
- pengeinstitut									0
- andre lån									0
I alt finansieret									0
								Krav til finansiering jf. investeringsark:	0

Ark 6: Direkte salg

Kilopris på æglæggende høns ved direkte salg

Regnearket er lavet til at beregne den pris, som du bør tage for dine høns ved direkte salg, for at det er en rentabel forretning. Der beregnes en kilopris, som modsvarer indtjeningen ved salg til slagteriet. Beregningerne viser, hvad kiloprisen skal være.

Der skal indtastes i de **gule felter**, for at lave beregningen for netop din bedrift. Ved at placere musen på de **røde pile** gives der en forklaring.

Slagtevægt		165	kg	
Slakteri		Indtast		
Gnsn. Afregningspris		37,5	kr./kg	
Økologitillæg			kr./kg	
Kontrakttillæg		0	kr./kg	
Efterbetaling			kr./kg	
Fortjeneste / betaling af risiko		Indtast		
Ønsket fortjeneste		-	%	
Omkostninger ved direkte salg		Indtast		
Markedsføring, salg, m.m. /dyr		2,0	timer/dyr	
Timeløn		200	kr./time	
Transport til slagter		300	kr./dyr	
Slagtning		950	kr.	
Finpartering		8,00	kr./kg	
Transport fra slagter			kr./kg	
		Indtast		
Modningstid		16	Dage	
Ben		15	%	
Salgspriser		ex. moms	inkl. moms	inkl.moms + fortjenest
Salg til slagteri		37,5 kr./kg	46,9 kr./kg	
Salg på krog		55,5 kr./kg	69,4 kr./kg	69,4 kr./kg
Kassesalg med ben		67,7 kr./kg	84,6 kr./kg	69,4 kr./kg
Kassesalg uden ben		82,8 kr./kg	103,5 kr./kg	103,5 kr./kg

Ark 7: Dækningsbidragskalkuler 2017

Økologiske høns	Antal Høns		0
	Kvantum	Pris	Indtægt i alt
Udbytte			
Salg af æg	289	1,53	442
Hønniker indsat	-1	56,50	-52
Udsætter høns	-1	1,00	-1
Stykomkostninger			
Hvede, kg	-20,50	2,51	-51
Tilskudsfoder, kg	-21	3,50	-72
Grovfoder, andet, kg	-9,80	0,50	-5
Diverse omkostninger	1,00	-9,00	-9
Dækningsbidrag pr. høne			252

	Antal enheder produceret		
	Kvantum	Pris	Indtægt i alt
Udbytte			
			0
Stykomkostninger			
			0
			0
			0
Dækningsbidrag/enhed			0

	Antal enheder produceret		
	Kvantum	Pris	Indtægt i alt
Udbytte			
			0
Stykomkostninger			
			0
			0
			0
Dækningsbidrag/enhed			0

	Antal enheder produceret		
	Kvantum	Pris	Indtægt i alt
Udbytte			
			0
Stykomkostninger			
			0
			0
			0
Dækningsbidrag/enhed			0

Ark 10: Kapacitetsudgifter

<i>alle tal i tkr.</i>	År 2017	År 2018	År 2019
Energiudgifter drift			
- El excl. afgifter			
- Diesel excl. afgifter			
Maskinstation			
Vedligehold			
- bygninger			
- inventar			
- maskiner			
- andet			
Lønudgift (excl. egenløn)			
Ejendomsskat			
Forsikringer			
Salgsomk./markedsføring			
Revisor/regnskab			
Rådgivning			
Telefon			
Vand			
Biludgifter			
Diverse udgifter			
Beregnete afskrivninger	År 2017	År 2018	År 2019
Afskrivning bygninger	0	0	0
Afskrivning maskiner	0	0	0
Afskrivning inventar	0	0	0
Afskrivning biler	0	0	0
I alt afskrivninger	0	0	0

Ark 11: Støtte og andre forhold

Støtte:			
år 2017			
<u>Støtte</u>	<u>enheder</u>	<u>støttesats</u>	<u>Støtte</u>
- eu støtte			0
- økologistøtte			0
- omlægningsstøtte			0
- anden støtte			0
Støtte i alt			0
år 2018			
<u>Støtte</u>	<u>enheder</u>	<u>støttesats</u>	<u>Støtte</u>
- eu støtte			0
- økologistøtte			0
- omlægningsstøtte			0
- anden støtte			0
Støtte i alt			0
år 2019			
<u>Støtte</u>	<u>enheder</u>	<u>støttesats</u>	<u>Støtte</u>
- eu støtte			0
- økologistøtte			0
- omlægningsstøtte			0
- anden støtte			0
Støtte i alt			0
Øvrige indtægter virksomhed			
	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>
- udlejningsejendom			
- udleje driftsbygninger			
-			
I alt øvrige indtægter virksomhed	0	0	0

<u>Jordleje</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>
- lejeindtægter			
- lejeudgifter			
I alt netto jordleje	0	0	0
<u>Indtægter udenfor virks.</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>
- lønindtægt			
- anden selvst. Virksomh.			
-			
I alt indtægter udefra	0	0	0
<u>Private forhold</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>
- beløb til privatforbrug			
- beløb til skattebetaling			
I alt private hævnings	0	0	0

Maskinsamarbejde

Den samlede maskinpark, stand og udnyttelse er gennemgået:	Ja	Nej	Bemærkning
	Angiv maskiner og ejer:		
Følgende maskiner kan udnyttes i fællesskab (angiv maskine og ejer)			
Følgende maskiner kan afhændes ved maskinsamarbejde (angiv maskine og ejer):			
Følgende maskiner bør indkøbes ved maskinsamarbejde (angiv maskine og ejer):			

Øvrige muligheder for samarbejde

Beskriv: _____

Beregning på maskinsamarbejde

Her er et eksempel på en beregning af, hvad det koster at bruge maskiner. På okologi.dk/landbrug/vi-den/samarbejde kan du finde et beregningsværktøj, som du kan taste dine egne tal og maskinoplysninger ind i. På den måde kan du få overblik over maskinparken og de enkelte maskiners værdi, værditab, vedligeholdelsesomkostninger mv. Gule felter er intastningsfelter og grønne er nøgletal.

MASKINE	FABRIKAT	TYPE	ÅR/TIMER		VÆRDI	BRUG/ÅR		VÆRDITAB		RENTER	
			ÅR	TIMER		TIMER	HA	%	KRONER	3,5	%
Traktor	Deutz	TTV 610	08	1700	272.000	450		12	32.640	9.520	
Plov	kvermland	PB100 6f		98	64.000		120	15	9.600	2.240	
Såmaskine	Nordsten	6,0m CLF		91	8.500		50	5	425	298	
Brakpudser	Kuhn	VKM 305		07	22.000		60	12	2.640	770	
Ukrudtsharve	kvik-up	4m		03	21.000		60	5	1.050	735	
					387.500	450			46.355	13.563	

VEDLIGEHOLD	TOTAL	KR/TIME-HA		% AF	%STALD-			
KR/AR	Variabel	I	ALT	OMK	BRUG	OMK STALD	EFTERSYN	STATUS
20.000	62.160	44	138	68			15-02-2015	ok
6.000	17.840	50	149	19			16-02-2015	ok
1.000	1.723	20	34	2			17-02-2015	ok
2.000	5.410	33	90	6			18-02-2015	ok
3.000	4.785	50	80	5			19-02-2015	stort tandhjul skiftes
32.000	91.918			100				

Kilde: udarbejdet af landmand Finn Tang

Maskinregnskab

Via værktøj på www.okologi.dk/samarbejde kan du lave egentligt maskinregnskab.

Ved at indtaste stamdata om dine maskiner, hvor meget du bruger dem om året, indkøbsværdi, nedskrivninger og vedligehold mm. kan du få beregninger over, hvad det koster at bruge maskinen pr. Ha.

Det er interessant i forhold til at se på, om det mest økonomisk rentable er at have maskinen eller at udlicitere det arbejde f.eks. til maskinstation eller kollega.

Ligeledes er det et redskab til at prissætte, hvad det skal koste, hvis du låner/lejer maskinen ud i et fællesskab eller samarbejde.

Find regnearket på www.okologi.dk/samarbejde

Aftale om handel med foder

Køber

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og by: _____

Aut.nr.: _____

CVR.nr.: _____

Sælger

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og by: _____

Aut.nr.: _____

CVR.nr.: _____

Formål

- at sikre køber en forsyning af foder i et omfang og en kvalitet som beskrevet i aftalen
- at sikre sælger afsætning af foder til den aftalte pris

Køber og sælger forpligter sig ved underskrift af aftalen til

- at gennemføre en smidig handel med foder
- at holde den anden part informeret om afgrødernes tilstand og forventede udbytter

Aftalens varighed

Aftalen omfatter perioden: _____ til _____,

hvorefter den ophører uden yderligere varsel.

Aftalen gælder for hele den aftalte periode. Den kan dog opsiges uden nærmere begrundelse **inden den 31. december** fra begge parter side med virkning fra udgangen af det kommende kalenderår.

Opsigelse skal meddeles skriftligt. Den anden part skal ved sin underskrift acceptere opsigelsen. Ved en af parternes død, umyndiggørelse, invaliditet eller uarbejdsdygtighed, kan aftalen opsiges uden yderligere varsel med virkning fra udgangen af indeværende kalenderår.

Hvert år senest den _____ [dato] skal **eventuelle ændringer** til aftalen meddeles den anden part skriftligt. Det gælder f.eks. størrelsen af arealet med majs, græs eller anden afgrøde. Græs eller anden flerårig afgrøde skal aftales for såvel det kommende som det næstkommende høstår.

Generelle vilkår

Parterne har aftalt:

Stk. 1. Omfang

Køber indgår hermed aftale om køb af foder fra sælger af: _____

I det følgende refererer "foderenheder til opgørelse efter

FEN (FoderEnheder Norfor) sæt kryds her: _____

Anden opgørelsesenhed (angiv enhed): _____

Arealerne er fastlagt ud fra et ønske om en leverance af cirka _____

Hvis det samlede antal foderenheder afviger fra det aftalte, er køber forpligtet til at aftage den høstede mængde under forudsætning af, at mængden kommer fra det aftalte areal.

Sælger er forpligtet til at oplyse køber, så snart det kan konstateres, at udbyttet ser ud til at **afvige mere end 20 % fra det forventede**. Køber har ret til at besigtige afgrøderne i vækstperioden.

Stk. 2. Levering

Køber og sælger aftaler i fællesskab, hvornår afgrøden skal høstes. Hvis parterne ikke er enige, afgør sælger, hvornår høsten skal gennemføres.

Der er aftalt følgende om levering af afgrøden:

Sælger leverer afgrøden i købers silo/markstak. Sælger er forpligtet til at give køber besked, **senest 3 dage før høsten påbegyndes**, så køber kan modtage afgrøden. Køber sørger for indlægning i silo og efterfølgende afdækning.

eller

Køber sørger for hjemtransport og indlægning af den høstede afgrøde og forpligter sig til at stille med det fornødne antal frakørselsvogne. Sælger er forpligtet til at give køber besked **senest 3 dage før høsten påbegyndes**, så køber kan modtage afgrøden.

eller

Køber sørger selv for al høst og hjemkørsel, herunder slåning af græs mv.

Stk. 3. Kvalitetskriterier

Sælger erklærer, at afgrøden ikke er dyrket på arealer, der inden for de tre seneste år har fået tilført spildevandsslam, husholdningsaffald eller gylle fra biogafællesanlæg, der modtager slam fra offentlige eller private rensningsanlæg. De tre år gælder fra spredningstidspunktet for slammet til høsttidspunktet for foderet. Halm er undtaget for ovenstående forhold vedrørende spildevandsslam.

Sælger står for dyrkningen af de involverede arealer. Afgrøden dyrkes og passes efter almindelige anerkendte principper.

Stk. 4. Opgørelse af udbyttet

Vurdering af udbytte, som skal danne grundlag for afregningen, bør **tidligst ske på høsttidspunktet**, da der ellers kan være tale om en forpagtningsaftale.

De leverede mængder foder opgøres efter **én** af følgende tre metoder (sæt x):

Metode 1: Vurdering

Køber og sælger fastsætter i fællesskab antallet af foderenheder på grundlag af en vurdering af kvaliteten og en vurdering eller opmåling af udbyttet tidligst på høsttidspunktet, eller senest 4 uger efter levering.

eller

Metode 2: Opmåling (beregnet nettoudbytte)

_____ [rådgiver] forestår inden 8 uger efter levering af afgrøder på lager en bestemmelse af antal foderenheder på grundlag af foderanalyser og opmåling. Køberen er ansvarlig for, at rådgivningscentret orienteres om tidspunktet for høst af afgrøder. Rådgiveren modtager kopi af nærværende aftale i underskrevet tilstand inden såning.

eller

☐ Metode 3: Vejning eller måling med finsnitter af høstet udbytte

Sælger forestår vejning eller måling med brovægt eller måleudstyr på finsnitteren af den leverede mængde ud fra nedennævnte veje- eller målemetode i forbindelse med høst, og sælger meddeler resultatet straks derefter til køber.

_____ [rådgiver] forestår inden 8 uger efter levering af afgrøder på lager en bestemmelse af det leverede antal foderenheder på grundlag af foderanalyse af den færdige ensilage og den vejede mængde. Køber er ansvarlig for, at rådgiveren orienteres om tidspunktet for høstede afgrøder. Rådgiveren modtager kopi af nærværende aftale i underskrevet tilstand inden såning.

Som veje eller målemetode er aftalt _____ [veje eller målemetode]

Desuden er følgende aftalt omkring brug af udstyr:

_____ [aftale, f.eks. brovægt, finsnitters udbyttmåler kalibreres løbende og min. 3 gange pr dag ved vejning af læs i vogn med vejeceller eller vejning på brovægt].

Omkostninger til opmåling, vejning eller måling og analyse afholdes af køber

Stk. 5. Pris og regulering for kvalitet

Afregning af foderet sker på grundlag af det opgjorte udbytte (se stk. 4) og den aftalte basispris, reguleret for kvalitet og prisændringer.

Basisprisen er aftalt til: _____ kr.

Pris for afgrøde på roden fastsættes ud fra svar fra mindst 2 foderstofforretningers handel med økologisk foderkorn i oktober i dyrkningsåret, korrigeret for kvalitet og høstomkostninger.

Betaling og evt. prisregulering for kapitelstakst

Vedrørende pris og betaling er aftalt følgende (sæt kryds i en af følgende):

Fast pris i hele perioden

Der betales 50 % af det forventede udbytte med den aftalte pris inden 10. juni. Efter endelig opgørelse af udbyttet senest den 1. december fremsender sælger regning for den del, der ikke er betalt via acontobetalingen.

eller

Aftalt regulering for prisændringer

Hvert år inden 1. marts beregnes den forventede pris, ud fra svar fra mindst 2 foderstofforretningers handel med økologisk foderkorn, korrigeret for kvalitet og høstomkostninger.

50 % af den beregnede acontobetaling forfalder 1. juni med rettidig betaling den 10. juni.

Umiddelbart efter høst og senest den 1. december opgøres udbyttet, og sælger fremsender opkrævning for 2. rate af acontobetalingen med rettidig betaling den 10. december. Opgørelse af afregningspris inkl. regulering udarbejdes af sælger og fremsendes senest 14 dage efter offentliggørelse af kapitelstakst for *det år, der er høstet* (sker normalt i februar året efter).

Ændringer i aftalen

Parterne kan ved enighed ændre denne aftale. Ændringer aftales skriftligt som et tillæg til denne aftale, og skal ved underskrift tiltrædes af begge parter.

Årligt møde

Senest den 30. november hvert år afholdes møde mellem køber og sælger, typisk i umiddelbar tilknytning til fremsendelse af opgørelse af udbyttet, der skal fremsendes inden 1. december.

På mødet drøftes følgende:

1. Vurdering af årets samarbejde i forhold til aftalen
2. Planlægning af næste års arbejde
3. Evt. ændringer i aftalen

Hver part kan for egen regning invitere en bisidder med til mødet. Hver part kan altid med en uges varsel indkalde til møde for at drøfte samarbejdet og et eventuelt behov for at ændre i aftalen.

Misligholdelse af aftalen

Såfremt en af parterne væsentligt misligholder sine forpligtelser i henhold til aftalen og ikke, inden en frist på 10 dage efter et skriftligt påkrav er kommet frem, har bragt misligholdelsen til ophør, kan den anden part ophæve kontraktforholdet med omgående virkning. Meddelelse om misligholdelse skal fremsendes skriftligt med tydelig og præcis begrundelse for årsagen til misligholdelse.

Der kan kun påberåbes misligholdelse, hvis denne er væsentlig. Ændringer i tilsået areal, anden sort mv. skal omgående meddeles køber. Sker dette ikke senest 8 dage efter hændelsen er sket, betragtes dette som en væsentlig misligholdelse. Undlader sælger at informere væsentlige ændringer i forventet udbytte mv., betragtes aftalen ligeledes som misligholdt. Det anses blandt andet for værende væsentlig misligholdelse, hvis en af parterne i forbindelse med denne aftale har givet mangelfulde eller direkte urigtige oplysninger til den anden part.

Tvister

Hvis der opstår uenighed mellem parterne, disses boer eller arvinger i henhold til retsforholdene i denne kontrakt, f.eks. om kontraktens rette forståelse, om misligholdelse og/eller om hvilke som helst andre spørgsmål, skal en sådan uenighed i første omgang søges løst ved mediation. Udgifterne til mediationen deles ligeligt mellem parterne. Hvis parterne ikke kan nå til enighed om en mediator, udpeges en mediator af SEGES, Erhvervsjura. Hvis der efter en mediation ikke er opnået enighed mellem parterne, afgøres tvisten:

i byretten

eller

ved en voldgiftssag

Underskrifter

Dato: _____

Køber

Sælger

Salg af grovfoder

Her er et eksempel på en beregning på salg af grovfoder. På okologi.dk/landbrug/viden/samarbejde kan du finde et beregningsværktøj, som du kan taste dine egne tal og grovfoderoplysninger ind i.

Afkryds om afgrøden købes på rod eller i stak			
x	på rod		I stak
Afkryds afgrøde			
x	Kløvergræs		Helsæd
			Majs
Indtast kg. ts pr. Fe for grovfoderet der handles			
	1,1		
Indtast antallet af Fe der handles			
	1		
Vejledende pris pr. Fe		0,87	kr.
Din pris i alt		0,87	kr.
Afrekningsprisen er fastsat efter følgende basiskvalitet og kvalitetsregulering			
Grovfoder på rod	Basiskvalitet	Kvalitetsregulering	
	kg. ts. pr. Fe	kr. pr. 0,01 kg. Ts. Pr. Fe	
Kløvergræs	1,15	0,01	
Helsæd	1,25	0,01	
Majs	1,15	0,01	
Ved køb på rod:			
Sælger afholder alle udgifter frem til høst. Køber afholder alle udgifter indtil høst af afgrøden.			
Sælger og køber deles om udgifter til analyse af afgrøden, foretaget af kvægbrugsrådgiver.			
Der afregnes pr. opmålt netto foderenhed.			
Ved køb i stak			
Sælger afholder alle udgifter indtil afgrøden ligger i stak eller silo			
Køber afhenter for egen regning. Kassabel ensilage afregnes ikke.			
Der afregnes pr. opmålt eller vejlet netto foderenhed.			

Pasningsaftale: Opdræt af kvier

Ejer

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og by: _____

CVR.nr.: _____

Opdrætter

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og by: _____

CVR.nr.: _____

Generelt

- Opdrætter passer kvierne efter god landmandsskik. Opdrætter forpligter sig til at overholde god landbrugspraksis, så kvierne kan indgå direkte i ejerens mælkeproduktion.
- Opdrætter modtager kvierne, efter de er blevet 3 mdr. gamle. Der medfølger sygdomsjournal på hvert enkelt dyr, som afleveres igen, når kælvekvierne afhentes.
- Hver modtaget kviekalv skal accepteres af opdrætter. Evt. "dårlige" (ikke accepterede) kvier sendes retur til ejer, eller der aftales en specialpris for pasning af kvier, der ikke er accepteret af opdrætter. Efter endt pasning skal alle kælvekvier eller kvier accepteres af ejer.
- Opdrætter må ikke tage andet kvæg ind uden at aftale det med ejer først.

Fodring og pasning

- Opdrætter skal passe og fodre dyrene som anbefalet af kvægkonsulent _____ [navn].
- Der holdes et årligt planlægningsmøde i _____ [måned]. På mødet aftaler ejer og opdrætter pris og antal dyr i den kommende sæson. Dagsorden for mødet udarbejdes og udsendes af _____ [navn].
- Opdrætter betaler udgifter til fodringsplanlægning og opfølgning. Prisaftalen følger opsigelsesfristen.
- Grovfoder skal opmåles og analyseres. Ejeren orienteres og godkender foderplanen med anvendte fodermidler.
- Alle dyr klovbeskæres 1 gang. Anbefales mellem 18 –23 mdr.

Sygdom

- Gældende lovgivning for BVD og andre sygdomme skal overholdes af begge parter.
- Begge parter har oplysningspligt, hvis der er BVD eller andre sygdomme i besætningen.
- Hvis der er udbrud af BVD eller andre sygdomme med restriktioner på opdrætters ejendom tager opdrætter og ejer i fællesskab stilling til, hvad der skal ske med dyrene og aftalen.

Avl/insemineringsplan

- Ejeren udarbejder en insemineringsplan. Den opdateres en gang i kvartalet eller efter aftale og sendes til opdrætter.
- Opdrætter betaler sæd til inseminering med brugstyre. Hvis der anvendes importeret sæd eller sæd som er dyrere end sæd fra brugstyre, betaler ejeren merprisen.
- Vedr. kælvningsalder. Se afsnittet vægt.
- Registreret foldtyr skal accepteret af ejeren. Den kan anvendes efter 2. inseminering om sommeren og 3. inseminering om vinteren, dog til maks. 20 % af kvierne. Faderskabet skal kunne dokumenteres. Kvier der lukkes til foldtyr drægtighedsundersøges hver 6. uge, så løbetidspunktet kan registreres omtrentligt.

- Ejeren udskriver selv relevante lister.
- Hvis kvierne insemineres skal de drægtighedsundersøges 6 - 12 uger efter inseminering.

Vægt

- Kviernes vægt skal følge vækstkurven for _____ [race].
- Den ønskede kælvningsvægt ved ___ mdr. er ___ kg. For at nå den vægt skal kviernes vægt være lig standard vækstkurve (SEGES: Standardkurver for vægt og højde¹) når dyrene ankommer til opdrætter.
- Dyrenes vægt kontrolleres to gange om året. Opdrætter taster vægten i dyreregistrering så ejer og opdrætter kan udskrive vækstkurver og beregne tilvækst for alle dyr.

Dødelighed

- Der accepteres 3 % dødelighed, dvs. 1 dødt dyr pr. 33,3 årsvyr. Årsvyr beregnes følgende kalenderår. Opdrætter taber foderpenge for de dyr, der dør ud over de 3 %. Anden refusion aftales mellem parterne ved højere dødelighed end 3%.
- I tilfælde af nødslagtning betaler ejeren udgiften.
- Der kan aftales en kompensation fra opdrætters side for en nødslagtning

Ødelagte mælkekirtler

- Erstatning efter gældende voldgiftsregler. Opdrætter betaler.

Forsikring

- Ejeren forsikrer dyrene og har pligt til at oplyse forsikringen om, at dyrene er hos opdrætter.

¹ www.landbrugsinfo.dk/kvaeg/malkekoeer-og-opdraet/kvier/sider/startside.aspx

Fragt

- Ejeren betaler fragten af dyrene til og fra opdrætter.

Besøg/møder

- Der er aftalt kvartalsvise møder mellem ejer og opdrætter. Første møde er et planlægningsmøde i oktober, hvor en kvægkonsulent deltager. Desuden er der møder i januar, april og juli. Der foreligger dagsorden ved alle møder.
- Møderne afholdes hos opdrætter, som sørger for, at dagsorden sendes til ejer inden mødet.

Økonomi

- Der er aftalt følgende pris: For en accepteret kvie betales kr. _____ for pasning i _____ mdr. Prisen inkluderer foder, arbejde, dyrlæge, stald og avl.
- Hvis kviernes tilvækst er for lav nedsættes prisen for pasning med kr. _____ pr. kg eller ingen betaling for foderdage ud over _____ mdr.
- Der betales a' conto beløb kr. _____ den 15. i hver mdr. Første betaling er d. 15. _____ [skriv måned].
- I tilfælde af uforudsigelige situationer (sygdom, tvistigheder og økonomiske problemer) anvendes voldgiftsmand.

Ophør

- Der er _____ måneders frist for at opsige pasningsaftalen for både ejer og opdrætter. Opsigelsen skal ske skriftligt.

Andre aftaler

Ud over ovenstående har ejer og opdrætter aftalt følgende:

Dato: _____

Dato: _____

Ejer: _____ Opdrætter: _____

Skabelon: Dagsorden for møde om kviepasningsaftalen

1. Siden sidst. Almindelig orientering om relevante emner i forhold til aftalen.
2. Gennemgang af udskrifter vedr. dyr i pasningsaftalen og den aktuelle foderplan.
3. Gennemgang af dyr i besætningen, herunder vurdering af om nogle dyr skal flyttes.
4. Afregning af de dyr, der er blevet passet.
5. Ros og ris vedr. de dyr der er leveret og på stald. Evt. tvistigheder afklares.
6. Evt.
7. Ved oktobermødet gennemgås pasningsaftalen og prisfastsættelsen for det kommende år.

Beregning af pris pr foderdag på kviehotel

Herunder er to eksempler på en beregning af prisen pr foderdag på kviehotel for hhv. stor race og jersey. På okologi.dk/landbrug/viden/samarbejde kan du finde beregningsværktøjet, som du kan taste dine egne tal ind i.

Beregning af pris pr foderdag på kviehotel for (Stor race)

Forudsætninger:		
	Værdi	Angivet i:
Alder ved indgang	4	mdr.
Alder ved afgang	22	mdr.
Alder ved kælvning:	24	mdr.
Vægt ved kælvning:	620	kg
Daglig tilvækst, kalveperiode:	700	gram
Daglig tilvækst, kvieperiode:	801	gram
Gns. pris foder (0-3 mdr.)	2,80	kr./FE
Gns. grovfoderpris (3 mdr. til afgang)	1,20	kr./FE
Gns. kraftfoderpris (3 mdr. til afgang)	2,80	kr./FE
Grovfoderandel	90	%
Foderudnyttelse	92	%
Udfodrings- og lageromkostninger	0,2	kr./FE
Timeløn	220	kr. pr. time
Tid til pasning af kalve	2	min./kalv
Tid til pasning af kvier	1	min./kvie
Værdi af "kalveplads"	2500	kr.
Værdi af "kvieplads"	6000	kr.
Afskrivning og forrentning	8	%
Vedligehold	3	%
Forsikring	2	%
Dyrlæge	100	kr./kvie
Avl	350	kr./kvie
Klovbeskæring	50	kr./kvie
Øvrige udgifter	100	kr./kvie

Resultat:		Kvie, 4 - 22 mdr
Foderforbrug		
FE pr. kvie i alt	FE	3.510
FE pr. kvie pr. dag	FE	6,4
Omkostninger		
Foder	kr	4.774
Udfodrings- og lageromkostninger	kr	702
Arbejde	kr	2.006
Forren., afsk., vedl. og forsik. af bygninger	kr	1.169
Dyrlæge	kr	100
Avl	kr	350
Klovbeskæring	kr	50
Øvrige udgifter	kr	100
Omkostninger i alt pr. kvie	kr	9.251
Pr. foderdag	kr.	16,90

Vejledning
- Alder ved indgang og afgang vælges vha. rullelister
- Der tastes i de gule felter

Beregning af pris pr foderdag på kviehotel for (Jersey)

Forudsætninger:		
	Værdi	Angivet i:
Alder ved indgang	4	mdr.
Alder ved afgang	22	mdr.
Alder ved kælvning:	24	mdr.
Vægt ved kælvning:	420	kg
Daglig tilvækst, kalveperiode:	500	gram
Daglig tilvækst, kvieperiode:	518	gram
Gns. pris foder (0-3 mdr.)	3,00	kr./FE
Gns. grovfoderpris (3 mdr. til afgang)	1,20	kr./FE
Gns. kraftfoderpris (3 mdr. til afgang)	2,80	kr./FE
Grovfoderandel	90	%
Foderudnyttelse	92	%
Udfodrings- og lageromkostninger	0,2	kr./FE
Timeløn	220	kr. pr. time
Tid til pasning af kalve	2	min./kalv
Tid til pasning af kvier	1	min./kvie
Værdi af "kalveplads"	2500	kr.
Værdi af "kviaplads"	6000	kr.
Afskrivning og forrentning	8	%
Vedligehold	3	%
Forsikring	2	%
Dyrlæge	100	kr./kvie
Avl	350	kr./kvie
Klovbeskæring	50	kr./kvie
Øvrige udgifter	100	kr./kvie

Resultat:	Kvie, 4 - 22 mdr
-----------	------------------

Foderforbrug	
FE pr. kvie i alt	FE 2.340
FE pr. kvie pr. dag	FE 4,3

Omkostninger	
Foder	kr 3.183
Udfodrings- og lageromkostninger	kr 468
Arbejde	kr 2.006
Forren., afsk., vedl. og forsik. af bygninger	kr 1.169
Dyrlæge	kr 100
Avl	kr 350
Klovbeskæring	kr 50
Øvrige udgifter	kr 100

Omkostninger i alt pr. kvie	kr 7.426
-----------------------------	----------

Pr. foderdag	kr. 13,56
--------------	-----------

Vejledning
- Alder ved indgang og afgang vælges vha. rullelister
- Der testes i de gule felter

Græsningsaftale

Ejer/forpagter

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og by: _____

CVR.nr.: _____

Dyreholder

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og by: _____

CVR.nr.: _____

Græsningsarealet

Aftalen gælder for græsningsarealet på ejendommen på adressen:

Blok nr.: _____

Se indtegning på vedlagte Fællesskema-kort.

Aftalens omfang

Græsningsaftalen giver ret og pligt til at afgræsse et areal på _____ ha. med _____ [antal] _____ [dyretype] pr år.

- Arealets beliggenhed og størrelse er vist på vedhæftede kortskitse.
- Vilkår for afgræsning under pkt. 4 skal til enhver tid overholdes.
- Dyreholder kan ikke overdrage græsningsretten til andre.

Aftaleperiode

Græsningsaftalen gælder fra d. _____ [skriv dato]

til d. _____ [skriv dato] og udløber denne dato uden yderligere varsel.

- Aftalen kan opsiges fra begge parter side med _____ måneders/dages varsel til den 1. i en måned.
- Hvis ejer/forpagter sælger arealet/ophører som forpagter – uanset årsag – kan aftalen opsiges med _____ måneders/dages varsel til den 1. i en måned.
- Begge parter kan opsigte aftalen, hvis den misligholdes, se pkt. 5.

Økonomi

Vælg en af følgende:

- a) Dyreholder betaler årligt kr. _____ pr. dyr, for _____ [antal] dyr. I alt kr. _____

Beløbet betales hver måned d. _____ [dato]. Der beregnes ikke moms af betaling for græsningsaftalen. *OBS: Hvis der er flere dyreholdere, der har adgang til arealet, skal betalingen tillægges moms.*

- b) Græsningsretten er gratis.

- c) Ejer/forpagter betaler årligt kr. _____ pr. dyr, for _____ [antal] dyr. I alt kr. _____

Beløbet betales hver måned d. _____ [dato] Der beregnes moms af betalingen.

- d) For græsningsretten betaler ejer/forpagter/dyreholder et fast beløb på kr.

_____. Beløbet betales d. _____ .

OBS! Momsforhold skal afklares konkret: _____

Vilkår

Vigtigt: Udfyldes hvis ejer/forpagter skal overholde krav om tæt lavt plantedække på arealet.

Ejer/forpagter skal oplyse dyreholder om, at der er søgt tilskud til pleje af græs og naturarealer på arealet, og at krav om tæt lavt plantedække skal overholdes. Dyreholder skal følge enhver ændring i græsningsretten, som har indflydelse på, om ejer/forpagter kan overholde kravene for at søge tilskud til arealet. Det aftales endvidere, at **ejer/forpagter** (slet betingelser som ikke gælder):

- Har/ ikke har mulighed for at lade andre dyr afgræsse arealet (OBS +/- moms jf. pkt. 3)
- Opsætter og vedligeholder hegn
- Vedligeholder dræn, afvanding, grøfter, veje, overkørsler, læhegn og beplantninger
- Løbende fastsætter afgræsningsniveauet
- Sørger for at gældende regler for direkte miljø- og landbrugsstøtte overholdes
- Andet: _____
- Andet: _____

Det aftales, at **dyreholder** (slet betingelser som ikke gælder):

- Kun kan bruge arealet til afgræsning med _____ [dyretype]
- Er berettiget til at sætte _____ [antal] dyr på arealet. Ejer/ Forpagter kan ændre antallet, hvis det har indflydelse på, om der kan søges tilskud til arealet.
- Ikke må tilskudsfodre på arealet.
 - Undtaget er fodring med mineraltilskud og fodring af kalve op til 6 måneder i kalveskjul (hvis dette er tilladt ift. tilskudstilsagn og Naturbeskyttelseslovens § 3).
 - Hvis det efter dyreholders opfattelse er nødvendigt at tilskudsfodre, skal dyreholder kontakte ejer/forpagter straks. Dyreholder må ikke begynde at fodre med tilskudsfoder før ejer/forpagter har fået tilladelse til det fra NaturErhvervstyrelsen.
- Har det fulde ansvar for at passe dyrene, herunder fodre og vande dyrene samt holde opsyn med dyr og hegn.
- Andet: _____
- Andet: _____

Jagt

Dyreholder kan ikke bruge arealet til jagt og må ikke foretage nogen form for jordbehandling, gødskning eller ukrudtsbekæmpelse på arealet.

Krydsoverensstemmelse

Begge parter er bekendt med og opmærksomme på de krav, der gælder i forhold til krydsoverensstemmelse, både med hensyn til dyrehold og areal. Hvis dyreholder overtræder arealrelaterede krydsoverensstemmelseskrav eller påbud fra myndigheder, skal dyreholder dække det fulde økonomiske tab, som ejer/forpagter måtte lide.

Vilkår

Vigtigt: Udfyldes hvis ejer/forpagter skal overholde krav om fast dyretryk.

Ejer/forpagter skal oplyse dyreholder om, at der er søgt tilskud til pleje af græs og naturarealer på arealet, og at krav om tæt lavt plantedække skal overholdes. Dyreholder skal følge enhver ændring i græsningsretten, som har indflydelse på, om ejer/forpagter kan overholde kravene for at søge tilskud til arealet. Det aftales endvidere, at **ejer/forpagter** (slet betingelser som ikke gælder):

- Har/ ikke har mulighed for at lade andre dyr afgræsse arealet (OBS +/- moms jf. pkt. 3)
- Opsætter og vedligeholder hegn
- Vedligeholder dræn, afvanding, grøfter, veje, overkørsler, læhegn og beplantninger
- Løbende fastsætter afgræsningsniveauet
- Sørger for at gældende regler for direkte miljø- og landbrugsstøtte overholdes
- Andet: _____
- Andet: _____

Det aftales, at **dyreholder** (overstreg betingelser som ikke gælder):

- Kun kan bruge arealet til afgræsning med _____ [dyretype]
- Skal sikre at græsningstrykket på arealet i juni, juli og august er mindst _____ [antal] SK.
 - Ejer/ forpagter kan ændre antal, hvis det har indflydelse på tilsagnet til pleje af græs.
 - Hvis græsningstrykket skal sænkes i løbet af de tre måneder skal ejer/forpagter kontaktes. Der skal søges dispensation til lavere græsningstryk inden dyrene flyttes.

- Ikke må tilskuds fodre på arealet.
 - Undtaget er fodring med mineraltilskud og fodring af kalve op til 6 måneder i kalveskjul (hvis dette er tilladt ift. tilskudstilsagn og Naturbeskyttelseslovens § 3).
 - Hvis det efter dyreholders opfattelse er nødvendigt at tilskuds fodre, skal dyreholder kontakte ejer/forpagter straks. Dyreholder må ikke begynde at fodre med tilskuds foder før ejer/forpagter har fået tilladelse til det fra NaturErhvervstyrelsen.
- Har det fulde ansvar for at passe dyrene, herunder fodre og vande dyrene samt holde opsyn med dyr og hegn.
- Andet: _____
- Andet: _____

Jagt

Dyreholder kan ikke bruge arealet til jagt og må ikke foretage nogen form for jordbehandling, gødskning eller ukrudtsbekæmpelse på arealet.

Krydsoverensstemmelse

Begge parter er bekendt med og opmærksomme på de krav, der gælder i forhold til krydsoverensstemmelse, både med hensyn til dyrehold og areal. Hvis dyreholder overtræder arealrelaterede krydsoverensstemmelseskrav eller påbud fra myndigheder, skal dyreholder dække det fulde økonomiske tab, som ejer/forpagter måtte lide.

Misligholdelse

Misligholdelse vedr. betaling (*overstreg hvis græsningsretten er gratis*)

Hvis dyreholder ikke betaler for græsningsretten som aftalt, skal ejer/forpagter rykke for betaling skriftligt. Hvis dyreholder ikke betaler beløbet senest tre dage efter, rykkeren er modtaget, kan ejer/forpagter opsige græsningsaftalen. Rykkeren må først sendes efter betalingsfristen, og det skal stå i rykkeren, at aftalen opsiges hvis ikke beløbet betales.

Anden misligholdelse

Hvis der sker anden væsentlig misligholdelse kan aftalen opsiges af begge parter. Det er en betingelse, at den anden part er blevet gjort opmærksom på misligholdelsen skriftligt. Sker der ingen ændringer inden 14 dage, kan aftalen opsiges. Hvis modparten ikke kan acceptere opsigelsen, skal han/hun gøre indsigelser inden de 14 dage er gået. Den part der opsagde aftalen har fire uger fra indsigelsen er modtaget til at indbringe sagen for byretten, hvis han/hun vil fastholde opsigelsen.

Underskrift

Sted:

Dato: _____

Ejer/forpagter

Dyreholder

Aftale om overførsel af husdyrgødning

Undertegnede modtager:

Navn:
Adresse:
CVR- / SE-nr.:

Forpligter mig ifølge skema B1 herved til årligt at modtage følgende mængde husdyrgødning til udspredning:

Gødningstype	Husdyrart	Antal DE	M ³ / tons	Kg total N	Betaling kr./t	Forventet leveringstidspunkt
Gylle						
Ajle						
Staldgødning						
Dybstrøelse						
Andet						

Det er aftalt, at leverandøren leverer husdyrgødningen spredt på marken: _____

Anden aftale: _____

Fra medunderskrevne leverandør:

Navn:
Adresse:
CVR- /SE-nr.:

Aftalen gælder i perioden:

Fra (dato):
Til (dato):

Betaling

Modtager betaler for de leverede mængder 1. juni og pr. 1. oktober.

_____ d. _____ _____ d. _____

Modtagers underskrift

Leverandørs underskrift

Beregning af gødningsværdi

Herunder er et eksempel på en beregning af gødningsværdi. Beregningen herunder er beregnet ud fra 100 kg N.

Gødningsprodukt	Næringsstofindhold, kg pr. ton						N-udn. pct.	Værdi, kr./ton	Indkøb, kr./ton	Transport			
	Tot-N	NH ₄ -N	P	K	S	Mg				Betaling	Transportform	Afstand, km	Omkost. kr./ton
Slagtesvinegylle	4,5	3,4	1,2	2,6	0,0	0,0	75	55	0	☒	Traktor	8	31
Sogylle	3,9	2,9	1,0	1,7	0,0	0,0	75	44	10	☒	Lastbil	15	12
Kvæggylle	4,4	2,6	0,7	3,2	0,0	0,0	70	51	10	☒	Traktor	4	16
Dybstøelse, kvæg	7,5	1,5	1,1	8,0	0,0	0,0	45	86	20	☒	Lastbil	11	17
Fast gødning, høns.	18,5	6,5	6,0	9,7	0,0	0,0	65	214	40	☒	Lastbil	15	21

Lagring		Udbringning		Omkost. i alt kr./ton	Værdi + omkost. kr./ton	Ved: 100 kg udn. N/ha		Medfølgende næringsstoffer, kg pr. ha				
Betaling	kr./ton	Nedfældning	Omkost. kr./ton			Ton/ha	Kr./ha	Udn. N	P	K	S	Mg
☐	0	☒	25	56	-1	30	-30	100	36	77	0	0
☐	0	☒	25	47	-3	34	-101	100	34	58	0	0
☐	0	☒	25	51	0	32	-12	100	23	104	0	0
☐	0	☐	25	62	24	30	716	100	33	237	0	0
☐	0	☐	25	86	129	8	1.069	100	50	81	0	0

Beregningerne er beregnet ud fra 25 kg P.

Gødningsprodukt	Næringsstofindhold, kg pr. ton						N-udn. pct.	Værdi, kr./ton	Indkøb, kr./ton	Transport			
	Tot-N	NH ₄ -N	P	K	S	Mg				Betaling	Transportform	Afstand, km	Omkost. kr./ton
Biovækstkompost	15,3	1,8	4,7	7,7	2,3	0,9	20	122	10	☒	Lastbil	18	24
Haveparkaffald	5,0	0,0	0,9	3,5	0,7	1,4	5	33	0	☒	Lastbil	15	21
Sojamelasse	5,0	0,0	1,8	11,3	15,0	0,0	60	139	38	☒	Lastbil	30	36

Lagring		Udbringning		Omkost. i alt kr./ton	Værdi ÷ omkost. kr./ton	Ved: 25 kg P/ha		Medfølgende næringsstoffer, kg pr. ha				
Betal- ing	kr./ton	Nedfæld- ning	Omkost. kr./ton			Ton/ha	Kr./ha	Udn. N	P	K	S	Mg
☐	0	☐	25	59	63	5	337	16	25	41	12	5
☐	0	☐	25	46	-12	28	-345	7	25	97	19	38
☐	0	☒	30	104	35	14	502	43	25	161	214	0

Flere gode værktøjer

Find flere gode beregningsværktøjer fra SEGES på:

https://www.landbrugsinfo.dk/oekologi/planteavl/goedskning/sider/3694_mga_goedningsvaerktoej.aspx

Økologisk Landsforening sætter fokus på samarbejde

Materialet i samarbejdsværktøjskassen er udarbejdet i projektet "Mere økologisk synergi med samarbejdende økologiske bedrifter" fra 2015, som er støttet af Promilleafgiftsfonden for Landbrug. Læs mere om projektet på: Okologi.dk

Materialerne er udbygget og nye redskaber tilføjet i projektet "Samarbejdende bedrifter giver mere værdi" fra 2016, som er støttet af Promilleafgiftsfonden for Landbrug. Læs mere om projektet på Okologi.dk

Materialet er udarbejdet med inspiration fra SEGES' projekt "SAMBA" (2002) og med bidrag fra projektet "Næringsstofferne retur til markerne".

Find alle værktøjer på okologi.dk/samarbejde

ØKOLOGISK
landsforening

Find alle værktøjer på okologi.dk/samarbejde

ØKOLOGISK
landsforening